

T.C.
BAŞBAKANLIK
Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayın No: 43

ÖZÜRLÜLER KANUNU VE İLGİLİ MEVZUAT

HAZIRLAYANLAR

Mustafa KAZKAYASI
Yaşar KOCAOĞLU
Ufuk AKGÜN
Şule ÜRKER

Ankara – 2006

T.C.
Başbakanlık
Özrlüler İdaresi Başkanlığı

ISBN : 975-19-3947-X

İkinci Baskı
Aralık 2006

YAYIN KURULU

Başkan	Dr. Güler SAYGIN
Üye	Dr. Sermet BAŞARAN
Üye	Dr. D. Melek SABUNCUOĞLU
Üye	Yaşar KOCAOĞLU
Üye	Hatice OSUNLUK

Yayın Kurulunun 02.10.2006 tarih ve 51 sayılı kararı ve Başkanlık Makamının 02.10.2006 tarih ve 59 sayılı onayı ile 5.000 adet bastırılmıştır.

Baskı : Kalemâr Matbaacılık
Tel: 0312 286 89 84
Ziyabey Cad. 2. Sok. No: 15/B
Balgat / Ankara

Ö N S Ö Z

Tüm dünyada özürlülük konusu evrensel normlara oturtulmuş ve devletlere bu alanda önemli sorumluluklar yüklenmiştir. Türkiye'de nüfusun yüzde 12.29'unu oluşturan 8.5 milyon özürlü vatandaşımızın hakları, başta Anayasamız olmak üzere çeşitli yasalar ve uluslararası sözleşmeler ile güvence altına alınmıştır.

Özürlüler İdaresi Başkanlığınca özürlülük alanında çağdaş dünyadaki gelişmeler ve evrensel ilkeler ışığında ülkemizin en dezavantajlı kesimini oluşturan özürlülerin sorunlarının çözümü için yeni sosyal politikalara ve özürlüleri ilgilendiren mevzuatın yeniden düzenlenmesine duyulan ihtiyaçtan hareketle başlatılan çalışmalar sonucunda 07.07.2005 tarihinde 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun, Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Her şeyden önce insan haklarına dayalı "ayrımcılıkla mücadele" eksenli bir sosyal politikanın çerçevesini belirleyen Özürlüler Kanunu'nun ruhunu özürlülük alanında fırsat eşitliği, insan hakları ve ayrımcılığın önlenmesi ilkeleri oluşturmaktadır. Bu esaslar doğrultusunda Özürlüler Kanunu ile ulaşılabilirlik, istihdam, bakım ve sosyal güvenliğe ilişkin sorunların çözümü, özürlü bireylerimizin her bakımdan gelişmeleri ve toplumsal hayata tam katılımlarının sağlanması ve bu hizmetlerin koordinasyonu için gerekli düzenlemelerin yapılmasının yasal çerçevesi belirlenmiştir. Böylelikle yasa ile getirilen çağdaş düzenlemelerin uygulanması sağlanarak özürlü bireylerin önündeki engellerin kaldırılması yönünde son derece önemli adımlar atılmıştır.

Sürecin devamında 5378 sayılı Özürlüler Kanunu'nda çıkarılması öngörülen ve kanuna işlevsellik kazandıran yönetmeliklerin Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle ikinci önemli eşikten geçen Türkiye, en önemli sosyal sorunlarından ve gündem maddelerinden birinin çözümü yolunda sağlam ve kararlı adımlarla ilerlemektedir.

Bu çerçevede özürlülük alanında son yıllarda gerçekleştirilen yenilikler ve değişiklikler hakkında başta özürlüleri ve onların yakınları olmak üzere ilgili tüm tarafları doğru ve sağlıklı bir şekilde bilgilendirmek de hakların hayata geçirilmesi bakımından büyük önem arz etmektedir.

Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nın bu kaygıdan hareketle özürlülük ile ilgili mevzuatın bilinmesi ve ilk elden başvurulması yönünde yaptığı çalışmalar, Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nın son yıllarda sosyal politika alanında gerçekleştirdiği çalışmaların devamı niteliğindedir.

Gerçekleştirilen yasal düzenlemeler ve bu alanda yaşanan gelişmeleri bir bütünlük içerisinde kamuoyuna sunarak alanında önemli bir boşluğu dolduracağına inandığım bu eserin özürlüler ve yakınları, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve ilgili tüm kesimlere ulaşarak önemli bir ihtiyaca yanıt vereceğini umuyor, kitabın hazırlanmasında emeği geçenleri kutluyorum.

Nimet ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı

S U N U Ş

Başkanlığımız, özürlülerin ve özürlülük alanındaki sorunların çözümüne yönelik olarak, özürlü profilinin oluşturulmasını öncelikli görmüş ve Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığına "Türkiye Özürlüler Araştırması"nı yaptırmıştır. Temmuz 2004 de yayımlanarak kamuoyu bilgisine sunulan araştırma sonuçlarına göre, özürlü olan nüfusun toplam nüfus içindeki oranının %12.29 olduğu görülmüştür. Buna göre ülkemizde yaklaşık 8.5 milyon özürlü vatandaşımız bulunmaktadır. Özürlülerin yaşadığı sorunların toplumsal sorunlar olduğu dolayısı ile tüm toplumu ilgilendirdiği, çözümü içinde tüm toplum kesiminin bilgilendirilmesi ve katılımının sağlanması gereği çok açıktır.

Toplumun en dezavantajlı kesimi olan özürlülerimizin, sağlık, eğitim, istihdam, bakım, rehabilitasyon, ulaşılabilirlik vb. birçok sosyo-kültürel ve ekonomik sorunlarının çözüme kavuşturulabilmesi, bu amaçla oluşturulan ulusal ve uluslararası mevzuatta yer alan ilke ve düzenlemelerin uygulanması ile mümkün olabilecektir.

Özürlülerin ve özürlülük alanındaki sorunların çözümüne yönelik olarak son yıllarda yapılan mevzuat çalışmalarıyla anlamlı ve kapsamlı yenilikler ve değişiklikler yapılmıştır. Sosyal devletin en önemli işlevsellik araçlarından biri olan sosyal toplum kavramı çerçevesinde başta özürlüleri, yakınları ve ilgili tüm tarafların bu kapsamda yapılan iyileştirme ve düzenlemelerden sağlıklı bir süreçte bilgilendirilmeleri önem kazanmıştır.

Bu düşünceden hareketle temel Kanun niteliğinde olan ve 07.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5378 sayılı "Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile bu Kanun uyarınca yürürlüğe konan yönetmeliklerin yanı sıra, diğer kanunlarda yer alan özürlülük ile ilgili hükümlerin ve diğer yönetmelik, tebliğ ve genelgelere de bu kitapta yer verilmesinin yararlı olacağı değerlendirilmiştir.

Başkanlığımızın son yıllarda sosyal politika alanında gerçekleştirdiği çalışmaların devamı niteliğinde olan bu çalışma, özürlülük ile ilgili mevzuatın bilinmesi ve ilk elden başvurulması açısından bilgilendirme ve yönlendirme boşluğunu dolduracak önemli bir kaynak olacaktır. Bu çalışmanın özürlüler ve yakınları, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve ilgili tüm kesimler için faydalı olmasını diler, kitabın hazırlanmasında emeği geçen Özürlüler İdaresi Başkanlığı personeline teşekkür ederim.

Abdullah GÜVEN
Özürlüler İdaresi Başkan V.

İÇİNDEKİLER

1. Anayasa	1
1.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	3
2. Kanunlar	5
2.1. Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun	7
2.2. 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun	23
2.3. Belediye Kanunu	26
2.4. Büyükşehir Belediyesi Kanun	28
2.5. Deniz İş Kanunu	29
2.6. Devlet Memurları Kanunu	30
2.7. Emlak Vergisi Kanunu	32
2.8. Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu	33
2.9. Evrensel Hizmetin Sağlanması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun	35
2.10. Gelir Vergisi Kanunu	37
2.11. Gümrük Kanunu	38
2.12. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun	39
2.13. İl Özel İdaresi Kanunu	40
2.14. İlköğretim ve Eğitim Kanunu	41
2.15. İmar Kanunu	42
2.16. İş Kanunu	43
2.17. Kalıtsal Hastalıklarla Mücadele Kanunu	45
2.18. Karayolları Trafik Kanunu	46
2.19. Kat Mülkiyeti Kanunu	47
2.20. Katma Değer Vergisi Kanunu	48
2.21. Mesleki Eğitim Kanunu	49
2.22. Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun	50
2.23. Milli Eğitim Temel Kanunu	51
2.24. Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu	52
2.25. Noterlik Kanunu	53
2.26. Nüfus Hizmetleri Kanunu	54
2.27. Özel Öğretim Kurumları Kanunu	55
2.28. Özel Tüketim Vergisi Kanunu	56
2.29. Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun	57
2.30. Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun	59
2.31. Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu	60
2.32. Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun	61
2.33. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu	62
2.34. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu	69
2.35. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu	70
2.36. Sosyal Sigortalar Kanunu	81
2.37. Terörle Mücadele Kanunu	85
2.38. Türk Ceza Kanunu	89
2.39. Türk Medenî Kanunu	90
2.40. Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu	91
2.41. Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun	99
3. Kanun Hükmünde Kararnameler	101
3.1. Özürlüler İdaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	103
3.2. Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	115

4. Yönetmelikler	123
4.1. 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları İle Özürlü ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik	125
4.2. Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği	135
4.3. Bakıma Muhtaç Özürlülerin Tespiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik	152
4.4. Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği	160
4.5. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Muhtaç Aylığı ve Vakıf İmarat Yönetmeliği	182
4.6. Büyükşehir Belediyeleri Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği	187
4.7. İşaret Dili Tercümanlığı Hizmeti Verecek Personelin Yetiştirilmesi İle Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik	193
4.8. Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İşçi Olarak İstihdam Edilecek Özürlü ve Eski Hükümlülere Uygulanacak Sınav Yönetmeliği	196
4.9. Karayolu Taşıma Yönetmeliği	203
4.10. Karayolları Trafik Yönetmeliği	204
4.11. Korumalı İşyerleri Hakkında Yönetmelik	207
4.12. Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Sayısal Oyunlar Yönetmeliği	214
4.13. Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Devlet Tarafından Karşlanması ve Yeşil Kart Uygulaması Hakkında Yönetmelik	216
4.14. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği	230
4.15. Özel Mesleki Rehabilitasyon Merkezleri Hakkında Yönetmelik	283
4.16. Özürlü, Eski Hükümlü ve Terör Mağduru İstihdamı Hakkında Yönetmelik	287
4.17. Özürlü ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Ceza Olarak Kesilen Paraları Kullanmaya Yetkili Komisyonun Kuruluşu İle Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	297
4.18. Özürlüler Veritabanı Oluşturulmasına ve Özürlülük Bilgisinin Nüfus Cüzdanında Yer Almasına Dair Yönetmelik	301
4.19. Özürlülerin Devlet Memurluğuna Alınma Şartları İle Yapılacak Yarışma Sınavları Hakkında Yönetmelik	308
4.20. Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik	316
4.21. Sakatlık İndiriminden Yararlanacak Hizmet Erbabının Sakatlık Derecelerinin Tespit Şekli İle Uygulanması Hakkında Yönetmelik	324
4.22. Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları İle Muayenelerine Dair Yönetmelik	329
4.23. Terör Eylemleri Nedeniyle Şehit ve Malul Olanların Yakınlarının ve Çalışabilecek Durumdaki Malullerin Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İstihdamı Hakkında Yönetmelik	341
4.24. Türk İşaret Dili Sisteminin Oluşturulması ve Uygulanmasına Yönelik Usul ve Esasların Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik	345
4.25. Yapılarda Özürlülerin Kullanımına Yönelik Proje Tadili Komisyonları Teşkilî, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	351
4.26. Yüksek Öğretim Kurumları Özürlüler Danışma ve Koordinasyon Yönetm.	355
5. Genelgeler	359
5.1. Özürlüler ile ilgili 2002/58 Sayılı Başbakanlık Genelgesi	363
5.2. 2005 Özürlülerin İstihdam Yılı Konulu 2004/28 Sayılı Başbakanlık Genelgesi	367
5.3. Kamu Binaları, Kamuya Açık Alanlar ve Toplu Taşıma Araçlarının Özürlülerin Kullanımına Uygun Duruma Getirilmesi ile İlgili 2006/18 Sayılı Başbakanlık Genelgesi	365
5.4. Özürlülerin İstihdamı Hakkındaki 2006/15 sayılı Başbakanlık Genelgesi	367
5.5. Malul, Gazi ve Engellilere Ait Araçların Park Etmeleri Konulu Genelge	368
5.6. Özürlülerin Kurumlarınca Karşılanmayan Giderleri Hakkındaki Genelge	370
6. Tebliğler	373
6.1. Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 47)	375
6.2. Özel Tüketim Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 7)	381
6.3. Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 222)	384
6.4. Gümrük Genel Tebliği (Seri No:2)	389
7. Kitapta Yer Almayan ve Özürlüleri İlgilendiren Mevzuata İlişkin Liste	397